

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ**

ΘΕΜΑ Α1

Θ.Κ. Η κοινωνική θέση της γυναίκας.

1^η §: Οι γυναίκες βιώνουν διαχρονικά την απάνθρωπη υποταγή τους στους άντρες, καθώς από την αρχαιότητα ακόμα και από τους διανοούμενους θεωρούνταν υποδεέστερα όντα και μέχρι πρόσφατα δεν αναγνωριζόταν η ισότητα μεταξύ των δύο φύλων.

2^η -3^η §: Η πεποίθηση ότι ο μοναδικός προορισμός της γυναίκας είναι η αναπαραγωγή του ανθρώπινου είδους οδήγησε στην αδυσώπητη, νόμιμη σε κάποιες κοινωνίες, χρήση κάθε μορφής βίας εις βάρος του γυναικείου φύλου.

ΘΕΜΑ Β

B1.

1.γ.

2.γ.

3.β.

4.β.

5.α.

B2.

Προφανώς: επιβεβαίωση

Επιβεβαιώνεται η άποψη της ύπαρξης διαφορών μεταξύ ανδρών και γυναικών (που παραμένουν αγεφύρωτες).

όμως: αντίθεση

Αντιπαραβάλλονται οι αντιλήψεις για τις διαφορές των δύο φύλων σε σχέση με τον κοινό τους ρόλο ως άτομα.

δηλαδή: επεξήγηση

Επεξηγείται ο ρόλος της γυναίκας ως ατόμου και όχι βάσει του φύλου

επειδή: αιτιολόγηση

Αιτιολογείται η κάθε μορφή βίας σε βάρος των γυναικών εξαιτίας του φύλου τους

ώστε: συμπέρασμα

Συμπεραίνεται η τάση για θυματοποίηση των γυναικών στα πλαίσια του νεοφεμινισμού

B3.α.

Πρόθεση του συγγραφέα στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη/την αναγνώστρια για τις αδικίες σε βάρος των γυναικών. Συγκεκριμένα, η χρήση του α' πληθυντικού προσώπου («**αναλογιζόμαστε**», «**συμπονούμε**») προτρέπει άμεσα τους αναγνώστες στους οποίους εντάσσεται και ο ίδιος να αναστοχαστούν συλλογικά σχετικά με τις αδικίες που υφίστανται οι γυναίκες και να προσπαθήσουν να τις εξαλείψουν, καθώς αποτελεί καθολική αναγκαιότητα/ευθύνη. Επιπλέον, με τη χρήση συγκινησιακά φορτισμένου λεξιλογίου («**με ενοχή τη μεγαλύτερη αδικία**», «**αμέτρητες γυναίκες θύματα**») προσπαθεί να προκαλέσει την ανησυχία και την αγανάκτηση για τη θυματοποίηση του γυναικείου φύλου.

Εναλλακτικά:

- 1. Αντίθεση:** ανάμεσα στην αδιαφορία («οι καθιερωμένες ημέρες μνήμης δεν συγκινούν») και στην ανάγκη ανάληψης ευθυνών για την αντιμετώπιση του φαινομένου («Σήμερα, όμως, ημέρα κατά της βίας»).
- 2. Υπερβολή:** δίνεται εμφατικά η διαχρονικότητα του φαινομένου της αδικίας σε βάρος των γυναικών («**από καταβολής κόσμου**»).
- 3. α' ενικό πρόσωπο:** ο συντάκτης αναγνωρίζει ο ίδιος τον αναποτελεσματικό ρόλο της καθιέρωσης των ημερών μνήμης («**ξέρω**»).
- 4. Υποτακτική:** με τη χρήση της επιδιώκεται η προτροπή των αναγνωστών να αναγνωρίσουν την αναγκαιότητα της σοβαρότητας του φαινομένου και να το αντιμετωπίσουν («**να αναλογιζόμαστε**», «**να οραματιζόμαστε**»)

B3. β

Η 2^η παράγραφος του Κειμένου 2 οργανώνεται στη βάση της αντίθεσης. Η Κανόν ισχυρίζεται ότι ο φεμινισμός είναι ένα κίνημα χαρούμενο, που ωθεί τις γυναίκες να αποκτήσουν περισσότερη ισχύ και να διεκδικούν την ισότητα τους με τους άνδρες («Για την Κανόν ...άνδρες»). Αντίθετα, ο νεοφεμινισμός και οι θεωρίες ταυτότητας φύλου επιμένουν σε ένα είδος ντετερμινισμού που οι άνθρωποι προσπαθούν να ξεπεράσουν («Αντιθέτως ...ξεπεράσουμε.»). Πιο συγκεκριμένα, η πρόταξη εξωτερικών χαρακτηριστικών ως ταυτότητα οδηγεί στην επιμονή του ανθρώπου σε χαρακτηριστικά που δεν μπορεί να αλλάξει, ενώ στον «κλασικό» φεμινισμό η επιμονή των γυναικών αφορά σε χαρακτηριστικά που δύνανται αλλαγών («Όταν προτάσσουμε ... τα πράγματα.»). Πρόθεση της συγγραφέα είναι να φωτίσει τις διαφορές μεταξύ του «κλασικού» φεμινισμού και του νεοφεμινισμού συγκρίνοντας το περιεχόμενό τους και αναδεικνύοντας την αξία του «κλασικού» φεμινισμού έναντι του νεοφεμινισμού που την παρουσιάζει εμφατικά. Μέσω αυτής της αντίθεσης σκοπός της είναι να προκαλέσει αρνητικά συναισθήματα στο δέκτη για την τάση των γυναικών να θυματοποιούν τον εαυτό τους στην προσπάθειά τους να διεκδικήσουν την ισότητα τους.

ΘΕΜΑ Γ

Ο πρωταγωνιστής του κειμένου 3 έχει απολυθεί από τη δουλειά του και κάνει άσκοπα βόλτες με το αυτοκίνητό του στην Αθήνα. Στην προσπάθειά του να διαχειριστεί το πρόβλημά του, αναλογίζεται στην **αναδρομική του αφήγηση**, όπου αναμασά το περιστατικό της απόλυσής του, που τον τραυμάτισε («πάνε κιόλας τρεις βδομάδες... κι ακόμα παραπέρα»), πως δεν τολμάει να μείνει σπίτι, μη δει τη γυναίκα του, καθώς τη ντρέπεται. Στον **εσωτερικό του μονόλογο** αποκαλύπτονται η απελπισία και η απόγνωσή του, αφού δεν μπορεί πια να ανταποκριθεί στο επιβαλλόμενο κοινωνικό πρότυπο που θέλει τον άνδρα να έχει τα πάντα υπό έλεγχο και να μη νιώθει ποτέ αδύναμος («να φανώ», «τι σόι άντρας»). Αισθάνεται πως έχει στερηθεί την ταυτότητα του φύλου του, πως έχει ματαιωθεί ο κοινωνικός του ρόλος («οι αληθινοί άντρες») μαζί με την απώλεια του ορθολογισμού του, όπως **μεταφορικά** αποτυπώνει η «τετράγωνη λογική» που θα έπρεπε να τον διακρίνει. Γι' αυτό, ακόμα και το γεγονός ότι τον κυριεύουν τόσα ανεξέλεγκτα συναισθήματα πιστεύει πως αναιρεί τον ανδρισμό του, με αποτέλεσμα να **επαναλαμβάνει** εμμονικά αυτά στα οποία αδυνατεί πλέον να ανταποκριθεί, τις φράσεις «αληθινοί άνδρες» και «πρακτικά». Ο κόσμος γύρω του συνεχίζει να κινείται («διαδήλωση», «κόσμος στα πεζοδρόμια») **σε αντίθεση** με τον ίδιο που νιώθει καθηλωμένος, γιατί πια δεν είναι «άντρας», αφού «οι αληθινοί άντρες τρέχουν» ενώ ο ίδιος δεν μπορεί «να προχωρήσει παρακάτω». Ο βαθύτερος, όμως, φόβος του ξεκινά από την πιθανή έκπτωσή του στα μάτια της γυναίκας του, με το **οξύμωρο** για το φύλο της όνομα («Αντριάνα»), εξαιτίας της

απώλειας του ρόλου του «κουβαλητή», ενώ πιθανόν, βέβαια, υποσυνείδητα να είχε πάντα την ανάγκη να υπερέχει έναντι αυτής.

+ αναγνωστική ανταπόκριση (οποσδήποτε τεκμηριωμένη)

Άλλοι κειμενικοί δείκτες:

- Παρομοίωση
- Μικροπερίοδος λόγος
- Οπτικοακουστική εικόνα
- Ασύνδετο σχήμα

ΘΕΜΑ Δ

Είδος κειμένου: Ομιλία στο πνευματικό κέντρο του Δήμου

Ύφος: σοβαρό

Σκοπός: η ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση του κοινού

Ρηματικά πρόσωπα: όλα εκτός από β' ενικό. **Επισημάνση:** μιλάτε ως μέλη της νέας γενιάς και επομένως το β' ζητούμενο πρέπει να γραφτεί σε α' πληθυντικό.

Εξηγούμε με: τι, πώς, γιατί.

Επιχειρηματολογούμε με: αίτιο - αποτέλεσμα + αιτιολόγηση.

Ιδιότητα: εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας

Προσφώνηση // Αποφώνηση: Κύριε Δήμαρχε, συνδημότες /συνδημότισσες // ευχαριστώ για την προσοχή σας

Σημείωση: τα σημεία των κειμένων που θα αξιοποιηθούν πρέπει να αποτελέσουν αφορμή για προέκταση της δικής μας σκέψης και όχι προϊόν για αντιγραφή και αυτούσια παράθεση.

Ζητούμενο α': Φαινόμενα παραβίασης των δικαιωμάτων της γυναίκας στη σύγχρονη εποχή στον ιδιωτικό και δημόσιο βίο

- Ακόμα και σήμερα η κοινωνική ομάδα των γυναικών δεν συμπεριλαμβάνεται στη συζήτηση για τα ίσα δικαιώματα. Μάλιστα, διαφοροποιείται η ταυτότητα και ο ρόλος της από αυτόν τον

ανδρών, όχι μόνο γιατί υπάρχουν τα κατάλοιπα της διαχρονικής υποτίμησής της λόγω της πατριαρχίας αλλά και γιατί η σύγχρονη μορφή του φεμινισμού (νεοφεμινισμός) δεν εστιάζει στην υπόστασή της ως ανθρώπου αλλά τη θυματοποιεί.

- Δεδομένης της κατωτερότητας που αποδίδεται στη γυναίκα, ο μόνος ρόλος που της αναγνωρίζεται είναι αυτός της αναπαραγωγής, ενώ παραβλέπεται η συμβολή της στο δημόσιο βίο, η αναγκαιότητα της μόρφωσής της και η περιορισμένη αναγνώρισή της σε υψηλές θέσεις.
- Υφίσταται συχνά εκμετάλλευση είτε στο σπίτι -αφού επιφορτίζεται με τις οικιακές υποχρεώσεις αλλά και με την ανατροφή των παιδιών- είτε στην εργασία αφού συχνά αναλαμβάνει αρμοδιότητες αντίστοιχες με αυτές των ανδρών χωρίς όμως να αμείβεται ανάλογα.
- Τα δικαιώματα των γυναικών παραβιάζονται στον ιδιωτικό βίο, καθώς σημειώνονται περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας (σωματική, λεκτική, ψυχολογική).
- Τα δικαιώματα των γυναικών παραβιάζονται επίσης και στον δημόσιο βίο, δεδομένου ότι η γυναίκα πέφτει συχνά θύμα βιασμού και σεξουαλικής παρενόχλησης, συχνά στον επαγγελματικό της χώρο αλλά και γενικά στο πλαίσιο όλων των κοινωνικών της ρόλων.

Παρόλο που στην εκφώνηση ζητείται αναφορά των φαινομένων παραβίασης των γυναικών, θα μπορούσε να προστεθεί και ως έναν βαθμό αιτιολόγηση αυτών, για να εκπληρώνεται ο στόχος συγγραφής ενός επιχειρηματολογικού κειμένου. Ωστόσο, οι αιτίες δεν είναι αυτό στο οποίο έπρεπε να επικεντρωθούν οι μαθητές.

Β' ζητούμενο: Εσείς, ως νέα γενιά, μπορείτε να συμβάλετε έμπρακτα στην επίτευξη της ισότητας των φύλων;

- Η αρχή της αλλαγής πρέπει να συμβεί σε επίπεδο νοοτροπίας, γι' αυτό πρέπει να καταρρίψουμε τα στερεότυπα που θέλουν τον άνδρα ισχυρό φύλο και υπεύθυνο για όλα και τη γυναίκα αδύναμη και θύμα. Έτσι, θα απαλλαγούμε από την υποχρέωση να εκπληρώνουμε – ο καθένας από την πλευρά του- την εικόνα που θέλει η κοινωνία διαχρονικά για τα δύο φύλα.
- Εμείς, ως νέα γενιά, θα μπορούσαμε – αν και οι καθιερωμένες ημέρες μνήμης δεν είναι αρκετές – να έχουμε συμμετοχή σε κοινωνικές ακτιβιστικές δράσεις, που αποσκοπούν στην ευαισθητοποίηση για την ισότητα των δύο φύλων. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί και μέσω της αξιοποίησης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, που είναι ιδιαίτερα προσφιλή στην ηλικία μας και έχουν μεγάλη απήχηση στην ευρύτερη κοινή γνώμη.
- Με αίσθημα ενοχής και ενσυναίσθηση χρειάζεται να μαχόμαστε για τα δικαιώματα των γυναικών και για την αποκατάσταση της αδικίας που υφίστανται, κυρίως με την αλλαγή της δικής μας στάσης και την αναγνώριση της αξίας τους σε επιστημονικό, πολιτικό, κοινωνικό και οικογενειακό επίπεδο. Αυτό στην πράξη σημαίνει ισότιμη συνεργασία, ίσες ευκαιρίες στη μόρφωση, επιλογή των γυναικών σε θέσεις εξουσίας και υψηλών απαιτήσεων, δίκαιες αμοιβές και ίσα περιθώρια για επαγγελματική ανέλιξη.

- Ως σύγχρονα μέλη μιας κοινωνίας που νοιάζεται είναι σημαντικό να καταγγέλλουμε – τόσο κοινωνικά όσο και νομικά- φαινόμενα βίας και κακοποίησης από όποια θέση κι αν βρισκόμαστε, προκειμένου να καταστήσουμε σαφές ότι η βία δεν είναι ανεκτή.
- Τόσο τα σημερινά αγόρια όσο και τα κορίτσια χρειάζεται να επαναπροσδιορίσουμε τον όρο «φεμινισμός» και να δημιουργήσουμε ένα κίνημα αγάπης, αλληλεγγύης, ισότητας, συνεργασίας και αμοιβαίας αναγνώρισης της ανθρώπινης υπόστασης των δύο φύλων και όχι ένα κίνημα «διαφοροποίησης» που εστιάζει στη διαφορετικότητα της ταυτότητας και διαιωνίζει τις διακρίσεις.

Σημείωση: *Οι μαθητές θα μπορούσαν να υποστηρίξουν ότι δεν είναι δυνατή η συμβολή τους στην επίτευξη της ισότητας των δύο φύλων. Αν επιλεγόταν η αρνητική απάντηση, θα έπρεπε να στηριχθούν στη διαχρονικότητα του φαινομένου της υποτίμησης και στο γεγονός ότι είναι ένα βαθιά ριζωμένο πρόβλημα που είναι αδύνατο να ανατραπεί, αφού αναπαράγεται στην κοινωνία μέσω της απάθειας, των ανεπαρκών δράσεων και της παρανόησης του όρου «φεμινισμός».*

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Είναι σημαντικό οι μαθητές να καταλήξουν σε ένα αισιόδοξο συμπέρασμα σχετικά με την αλλαγή που μπορεί να επέλθει μέσα από την έμπρακτη συμβολή τους στην προσπάθεια επίτευξης της ισότητας. Στον επίλογο δεν προσθέτουμε νέες ιδέες και δεν επαναλαμβάνουμε όσα αναλύσαμε στο κυρίως θέμα.